

vormen aannemen en een complex netwerk van relaties tot stand brengen. *Tertio* exploreert terminologie, statistische gegevens, onderzoek naar ervaringen van betrokken kinderen en ouders en polst wat het fenomeen betekent voor de pastorale praktijk.

Zorgvuldig opbouwen nieuwe gezinsidentiteit loont

De jaarlijkse publicatie van het Kenniscentrum Gezinswetenschappen (Odisee Hogeschool) ter gelegenheid van de Internationale Dag van het Gezin op 15 mei focust in 2021 op de band tussen broers en zussen. Ook de soms erg complexe facetten van relaties tussen broers en zussen in samengestelde gezinnen worden erin ontrafeld.

Gezamenlijke pot

De enquête leert onder andere dat de relatie-duur bij samengestelde gezinnen gemiddeld een pak korter is dan bij intacte gezinnen. Willens nilens krijgen zij te maken met problemen die eigen zijn aan die complexere gezinsvorm. Het rapport noemt "spanningen in de partnerrelatie, compromissen moeten sluiten, inmenging van een 'derde' partij (de ex-partner), steeds afscheid moeten nemen van de kinderen bij week-om-weekregelingen, als stiefouder een tweederangspol hebben in het gezin en dergelijke meer". Terwijl in zowat 80 procent van de intacte gezinnen de ouders burgerlijk gehuwd zijn, is dat in samengestelde gezinnen nog niet de helft. In nieuw samengestelde gezinnen steken de partners hun individuele inkomen ook minder vaak in een gezamenlijke pot en zijn ze minder vaak (mede)eigenaar van de woning. Naarmate een samengesteld gezin goed gesteld geraakt, verandert dat wel en vertonen ze qua financiële huishouding nauwelijks nog verschillen met intacte gezinnen.

Opvoeding

Al blijven in samengestelde gezinnen vooral de (biologische) moeders vaker zorgen of vragen te hebben over de opvoeding van de kinderen, toch geven de antwoorden in de gezinsenquête geen aanwijzingen dat opvoeden in samengestelde gezinnen problematischer zou zijn dan in andere gezinnen. "Dat stiefouders de opvoeding even vertikend vinden als andere ouders, of dat ze niet meer kosten associëren met het opvoeden van de kinderen, of niet meer opvoedingsbelaasting ervaren naargelang men zelf wel of niet stiefkinderen heeft, is eigenlijk een heel mooi signaal voor de samengestelde gezinnen in Vlaanderen", klinkt het. "Het is goed mogelijk dat op een aantal domeinen samengestelde gezinnen beter presteren dan andere gezinnen, zoals bijvoorbeeld het verbeteren van de gezinsagenda of het sluiten van compromissen", oppert het rapport bovendien. Inzake een eerlijke verdeling van huishoudelijke taken lijkt dat alvast zo te zijn. In ieder geval stelt de conclusie van het betreffende hoofdstuk dat er definitief mag worden afgestrapt van de veronderstelling dat samengestelde gezinnen minder goed zouden functioneren dan intacte gezinnen en dat ze een negatief effect zouden hebben op de kinderen – een visie die domineerde in de sociologische modellen van de jaren 1970 en die vandaag soms nog doorwerkt.

De antwoorden op de vragen naar wat men liever anders had gezien in de gezinsamenstelling, suggereren tegelijk "dat gezinnen in Vlaanderen het kerngezin als romantisch ideaaltypet uit lang vervlogen tijden vandaag als ideaal lijken voorop te stellen" en dat het tweoudergezin een na te streven doel blijft, ook na een relatiebreuk. Dat doet vermoeden dat eventuele nieuwe gezinsvormen variëren van het tweoudergezin zullen blijven en niet veel verder zullen diversifiëren.

De tweede editie van de gezinsenquête werd op 8 maart in gang gezet. Dit keer krijgen 9.000 gezinnen een vragenboekje in de brievenbus en zijn ook respondenten opgenomen van wie de kinderen niet op hetzelfde adres gedomicilieerd zijn, maar bij wie die kinderen wel deeltijds verblijven. **III**

Het Nederlandse "brussen" als verzamelaan voor kinderen van dezelfde ouders is niet algemeen ingeburgerd. De auteurs van *Broer of zus, de match van je leven* ontleenen uit het Engels de term sibling(s) en exploreren de vele aspecten van fairness in die onderlinge relaties. De titel van het boek is bewust dubbelzinnig gekozen. "Match" is synoniem van "wedstrijd" en kinderen strijden onderling om de aandacht en de middelen van hun ouders. Dat de verdeling daarvan niet altijd als fair wordt ervaren, daarvan getuigen reeds de Bijbelse Jakob en Esau, en Jozef en zijn broers. Maar een match is steeds ook een spel, en tussen broers en zussen laat dat toe te experimenteren en te leren zonder dat de relatie zelf op het spel staat. "Tussen siblings kan een hechte band groeien en dan wordt de "match" een blijvende "klik".

Loyaliteit niet vanzelfsprekend

Maar wat als andere kinderen dat speelveld betreden? Ongeveer 7 op de 10 van alle kinderen van wie de ouders scheiden, krijgt binnen de 7 jaar te maken met een nieuwe partnerrelatie van hun moeder en/of vader, meldt het boek. Aangezien het nieuw samengestelde gezin niet hun keuze is, is het niet vanzelfsprekend dat zij zomaar bereid zijn tot loyaliteit tegenover de stiefouder en eventuele stief- en halfsibling(s). Als kinderen bovendien de indruk hebben dat de tijd en energie die hun vader of moeder in de nieuwe partnerrelatie investeert, ten koste gaat van de beschikbare tijd voor henzelf, krijgen ze het gevoel er niet meer toe te doen. "Dat kan worden verstrekt als het samenwonen met de nieuwe partner snel volgt op de scheiding", geven de auteurs mee. Het vraagt tijd om uit te zoeken wat het betekent voor je identiteit en voor de relatie met je ouder wanneer je ineens niet meer de jongste of de oudste in de rij bent, of plots geen enig kind meer bent. Koppels die bij de vorming van hun nieuw samengesteld gezin zorgvuldig investeren in het opbouwen van een gezinsidentiteit, verhogen dan ook de kans op een goede band tussen de stief- en halfsibblings en tussen stiefouder en -kind.

Bijna 1 op de 6 kinderen van wie de ouders gescheiden zijn, krijgt er in de eerstvolgende 7 jaar een halfbroertje of -zusje bij. Al kan een kind zich daar beter voorbereiden dan op de komst van een stiefsibling, toch kan de komst van een halfsibling zwaar vallen: het kind maakt enerzijds geen deel uit van het nieuwe kerngezin dat wordt gevormd en het wordt anderzijds geconfronteerd met het (onomkeerbare) verlies van het oorspronkelijke kerngezin. Voor de halfsibling zelf is het evenmin evident met beide ouders een kerngezin te vormen en tegelijk soms langs zowel vaders- als moederskant halfsibblings te hebben, die al dan niet deeltijds inwonen. En bij conflicten tussen een van de eigen ouders en diens stiefkind staat de halfsibling tussen twee vuuren: het is immers met elk van de twee biologisch verbonden. Uit loyaliteit probeert het neutraal te blijven en geen kant te kiezen, maar het ondervindt wel de impact op de gezinsrelaties. "Het valt op dat de gedeelde kinderen vaak weinig zicht hebben op de complexe en vaak beladen gezinsdynamiek en -relaties voor hun geboorte", merken de auteurs op. "Het 'verzwijgen' van moeilijke onderwerpen in de familiegeschiedenis, zoals de conflictieuze relatie met de vorige partners, is daar een voorbeeld van."

Normaal gezin

Wanneer het contact met de vorige partner(s) geheel verbroken is, zullen de nieuwe partners vaak alle kinderen als volle siblings behandelen. Over het verleden wordt dan niet meer gesproken. Zo hopen ze "het ideaal van een gelukkig en normaal gezin" te installeren". Ondanks die goede intenties, is het "productiever aandacht te geven aan de eigenheid en het verschil in de ouder-kind- en de kind-kindrelatie dan iedereen te behandelen vanuit een 'gelijkheidsbeginsel' dat niet strookt met de realiteit", adviseren de auteurs. "Dus beter het verschil waarderen, dan iedereen over dezelfde kann scheren." En voor alle kinderen geldt eveneens dat ze in een samengesteld gezin het best gelijven wanneer er open gecommuniceerd wordt over hoe huidige en vorige gezinsrelaties in elkaar zitten, ook wanneer die moeilijk liggen. **III**

Kathleen Emmy & Gianni Loosveldt (red.), *Broer of zus, de match van je leven. Fairness in siblingrelaties*, Garant, Antwerpen-Apeldoorn, 2021, 308 blz.

Bestellen kan via www.kerknet.be – Klik op shop.

Loyaliteit tegenover stief- en halfzussen en -broers is geen vanzelfsprekendheid. Het zijn immers de ouders en niet de kinderen die kiezen voor het nieuw samengesteld gezin. © Unsplash